

เรื่องภิกษุอาคันตุกะ

[จาก ธรรมปทฎจกถา (จตุตถโค ภาโค) ปณฺธิตวคฺควณฺณนา]
เรื่องย่อ อภิธาน สาระไนเรื่อง อັถถโยชนา อ่าน-สวด-พูดบาลี ฝึกทำปัญญา

พระอาจารย์ผู้สอน : พระมหาประนอม ฐมฺมาลงกาโร

เรื่องภิกษุอาคันตุกะ

๑. เรื่องย่อ

[สรุสาระ ตัวละครมีใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร]

ตัวละคร (บุคคลต่าง ๆ ในเรื่อง)

ภิกษุ ๕๐๐ รูป / พระศาสดา

บุคคล	บทบาท
ภิกษุ ๕๐๐ รูป	ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป จำพรรษาอยู่ในแคว้นโกศล ออกพรรษาแล้วปรึกษากันว่า “จักเฝ้าพระศาสดา” จึงไปยังพระเชตวัน พระศาสดาทรงพิจารณาธรรมอันเป็นปฏิบัติแก่จริยาของพวกภิกษุ
พระศาสดา	พระศาสดาทรงพิจารณาธรรมอันเป็นปฏิบัติแก่จริยาของภิกษุ เมื่อจะทรงแสดงธรรมว่า “บัณฑิตละธรรมดำแล้ว ออกจากอาลัย อาศัยธรรมอันหาอาลัยมิได้แล้ว ควรเจริญธรรมขาว ละกามทั้งหลายแล้ว หมดความกังวล พึงปรารถนาความยินดียิ่งในวิเวก อันเป็นที่ซึ่งประชายินดีได้ยาก บัณฑิตควรทำตนให้ผ่องแผ้วจากเครื่องเศร้าหมองแห่งจิต ชนเหล่าใดอบรมจิตดีแล้วโดยชอบ ในองค์ธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้ (และ) ชนเหล่าใดไม่ถื้อมัน ยินดีในการละเลิกความถื้อมัน ชนเหล่านั้น ๆ เป็นพระขีณาสพ รุ่งเรือง ดับสนิทแล้วในโลก” ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอุริยผลทั้งหลายมีโสดาปัตติผล เป็นต้น

๒. อภิธาน

[คำศัพท์-พจนานุกรม, ท่องจำ-ปริกรรม]

ศัพท์นาม (สุทธนาม สัพพนาม สมานนาม ตัทธิธนาม กิตนาม และนิบาต)

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
อาคนตุกภิกขุวตฺถุ	อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้จรมา	วนทิตฺวา	ถวายเป็นมงคลแล้ว, ไหว้แล้ว
มยา	อันข้าพเจ้า	เอกมนฺตํ	ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง
อิมํ	นี้	เตสํ (ภิกขุณํ)	(แห่งภิกษุ ท.) เหล่านั้น
ธมฺมเทศนํ	ซึ่งพระธรรมเทศนา	จริยปฏิปทํ	อันเป็นปฏิบัติเพื่อความ ประพฤติ
สตุถา	อ.พระศาสดา		
เซตวนเ	ในพระวิหารชื่อว่าเซตวัน	นินาเมตฺวา	ทรงพิจารณาแล้ว
วิหรนฺโต	เมื่อประทับอยู่	ธมมํ	ซึ่งธรรม
อาคนตุกภิกขุ	ซึ่งภิกษุผู้จรมา ท.	อิมํ	เหล่านี้
อารพภ	ทรงปรารภ	คาถา	ซึ่งพระคาถา ท.
โกสลรฏฺเฐ	ในแคว้นแคว้นชื่อว่าโกศล	กณฺหํ	อันดำ
ปญฺจสตา	มีร้อยห้าเป็นประมาณ	วิปฺปหาย	ละขาดแล้ว
ภิกขุ	ซึ่งภิกษุ ท.	สุกฺกํ	อันขาว
วสฺสํ	ตลอดพรรษา	ปณฺธุโต	ผู้เป็นบัณฑิต
วุตฺถวสฺสา	ผู้อยู่จำแล้วตลอดพรรษา, ผู้มีการอยู่จำพรรษาที่ถูกอยู่ จำแล้ว (ผู้ออกพรรษาแล้ว)	(ภิกขุ)	(อ.ภิกษุ)
		โอภา	จากอาลัย
		อโนกํ	อันมีอาลัยหาไม่ได้
สตุถารํ	ซึ่งพระศาสดา	อาคมม	อาศัยแล้ว
อิติ	ว่า...ดังนี้	วิเวเก	ในวิเวก
เซตวนํ	สู่พระวิหารชื่อว่าเซตวัน	ทฺหุรํ	อ.อัน (อันสัตว์) ยินดีได้ โดยยาก
คนฺตฺวา	ไปแล้ว		

นาม	คำแปล	นาม	คำแปล
ตตร (วิเวก)	(ในวิเวก) นั้น	อาทาน-	ในการสละคืนซึ่งความถื้อมัน
อภิริตี	ซึ่งความยินดี	ปฏินิสสัคเค	
หิตวา	ละแล้ว	อนุปาทาย	ไม่ยึดมั่นแล้ว
กาเม	ซึ่งกาม ท.	เย (ชนา)	(อ.ชน ท.) เหล่าใด
อภิญจโน	ผู้มีกิเลสชาติเป็นเครื่องกังวล หามีได้	รตา	ยินดีแล้ว
		ชีณาสวา	ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว
(หุตฺวา)	(เป็นแล้ว, เป็น)	ชุตินฺโต	ผู้มีความรุ่งเรือง
อตฺตานํ	ยังตน	เต (ชนา)	(อ.ชน ท.) เหล่านั้น
จิตฺตเกฺสเสหิ	จากนิวรรณ์เป็นธรรมชาติยัง จิตให้เศร้าหมอง ท.	โลเก	ในโลก
		ปรีนิพฺพุตา	ปรีนิพพานแล้ว
เยสํ (ชนานํ)	(ของชน ท., อันชน ท.) เหล่าใด	เทสนาวसानะ	ในกาลเป็นที่สุดลง แห่งเทศนา
สมโพธิยงฺเคสุ	ในองค์แห่งธรรมเป็นเครื่อง ตรัสรู้พร้อม ท.	พหุ (ชนา)	(อ.ชน ท.) ผู้มาก
		โสตาปัตติผลาทีนํ	มีโสตาปัตติผลเป็นต้น
สมมา	โดยชอบ	อริยผลานิ	ซึ่งอริยผล ท.
จิตฺตํ	อ.จิต	อิตี	ดังนี้แล
สุภาวิตํ	ให้เจริญดีแล้ว	นิฏฺฐิตํ	จบแล้ว

ศัพท์กิริยาอาชยาต

อาชยาต	คำแปล	อาชยาต	คำแปล
(วุจเต)	(จะกล่าว)	ปริโยทเปย	ฟังให้่องแผ้ว
กเถสิ	ตรัสแล้ว, กล่าวแล้ว	ภาเวย	ฟังให้เจริญ
ปสสิสสามิ	จักเฝ้า	วุจติ	(อันพระผู้มีพระภาคเจ้า)
นีสึทิส	นั่งแล้ว		ยอมตรัสเรียก
อภาสิ	ได้ตรัสแล้ว	โวทาเปย	ฟังให้่องแผ้ว
ภาเวถ	ฟังให้เจริญ	ปริโสเธย	ฟังให้หมดจดรอบ
อิจเณย	ฟังปรารภนา	ปาปุณิส	บรรลุแล้ว

๓. สารในเรื่อง

[สารธรรมในเรื่อง คธา และอรรคกธา]

บัณฑิตทำตนให้่องแผ้ว

“กณห์ ธมม วิปพหาย

โอกา อโนกมาคมม

ตตฺรากริตฺติจฺเจยฺย

ปริโยทเปยฺย อุตฺตานํ

เยสํ สมโพธิยฺงเคสุ

อาทานปฏินิสฺสคฺเค

ชีณาสวา ชุตินฺนโต

สูกํ ภาเวถ ปณฺธิโต

วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ,

หิตฺวา กาเม อภิณฺจโน,

จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺธิโต.

สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ,

อนุปาทาย เย รตา,

เต โลเก ปรีนิพฺพุตติ.

บัณฑิตละธรรมดำแล้ว ออกจากอาลัย อาศัยธรรมไม่มีอาลัย
เจริญธรรมขาว, ละกามทั้งหลายแล้วไม่มีความกังวล ยินดีในวิเวก
ซึ่งคนทั่วไปยินดีได้ยาก บัณฑิตพึงทำตนให้่องแผ้วจากธรรม
เครื่องเศร้าหมองจิต ชนเหล่าใดอบรมจิตด้วยดี ในธรรมอันเป็นองค์
แห่งการตรัสรู้ ยินดีในการปล่อยวาง พอใจในความไม่ยึดมั่นถือมั่น
ชนเหล่านั้นเป็นพระชีณาสพ รุ่งเรือง ดับสนิทแล้วในโลก

บัณฑิตพึงละธรรมดำเสียเถิด

ออกจากอาลัยห่างหนทางยาว

ความยินดียากกระไรในนิพพาน

พึงละกามข้ามพ้นกังวลไป

บัณฑิตพึงยังใจให้่องแผ้ว

ท่านเหล่าใดบ่มใจให้ชอบการ

ไม่ยึดมั่นอันใดใจซึมขึ้น

ท่านเหล่านั้นสิ้นหมองดองตน

แล้วให้เกิดมีประจำแต่ธรรมขาว

มาดลด้วยนิพพานผ่านอาลัย

คือสถานอันสงบตัดสงสัย

จํานงใจยินดีที่นิพพาน

ให้คลายแคล้วจากกิเลสเหตุฟุ้งซ่าน

ในองค์ฌานเหตุรหัสตรัสรู้

ในความคั่นคลายจิตที่ติดอยู่

โชติช่วงอยู่ดับไปในโลกา ฯ

(จากหนังสือคธาพระธรรมบทคำกลอน ประพันธ์โดยพระราชกิตติเวที รัชตวงโณ)

คำว่า ธรรมดำ หมายถึง ทุจจริต มีกายทุจจริต เป็นต้น

คำว่า ธรรมขาว หมายถึง สุจจริต มีกายสุจจริต เป็นต้น

คำว่า อาลัย หมายถึง กามคุณ, ออกจากอาลัยคือออกจากกามคุณ กามคุณคือกลุ่มกาม มีรูป เสียง อันน่าใคร่ น่าพอใจ เป็นต้น

วิเวก นั้น มี ๓ คือ กายวิเวก ๑ จิตตวิเวก ๑ อุปธิวิเวก ๑

- กายวิเวก ความสงัดทางกาย คือกายไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ

- จิตตวิเวก สงัดจิต คือจิตได้ฌาน ๘ อันสงัดจากกามและอกุศล

- อุปธิวิเวก สงัดกิเลส คือใจหมดกิเลส ทั้งหยาบและละเอียด

คำว่า ธรรมอันเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ นั้น ท่านหมายถึง โพธิปักขิยธรรม ๓๗ คือ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ มรรคมีองค์ ๘

ความยึดมั่นถือมั่น ท่านเรียกว่า อุปาทาน, ยึดมั่นในกาม เรียก กามอุปาทาน, ยึดมั่นในตัวตน เรียก อัตตวาอุปาทาน, ยึดมั่นในศีลและพรต เรียก สीलพัตตูปาทาน, ยึดมั่นในทิวาธิ เรียก ทิวาอุปาทาน การปล่อยวาง ท่านเรียกว่า อนุปาทา

ยิ่งยึดมั่นมาก ยิ่งมีทุกข์มาก ยิ่งปล่อยวางมาก ยิ่งมีสุขมาก การยึดมั่นถือมั่นในขั้น ๕ ว่าเป็นตัวตน เป็นทุกข์โดยรวบยอด หรือโดยสรุป คือกล่าวโดยย่อ (สงขัตเตน ปญจอุปาทานกขนธา ทุกขา)

กล่าวโดยสรุป ดังนี้ :- บุคคลผู้มีปัญญา ละธรรมดำคือทุจจริตแล้วเจริญธรรมขาวคือสุจจริต ละกาม อันละได้ยาก พอใจในวิเวก ชำระตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในธรรมทั้งปวง ดับสนิท คือปรินิพพานด้วยปรินิพพาน ๒ อย่าง คือ สอุปาทิเสสนิพพาน เพราะกิเลสวัฏสิ้นไป อนุปาทิเสส-ปรินิพพาน เพราะขันธวัฏสิ้นไป

(จากหนังสือธรรมบท ทางแห่งความดี เล่ม ๒ หน้า ๑๐๗ เรียบเรียงโดยอาจารย์วศิน อินทสระ)

๔. อัตถโยชนา

[การแปลโดยพยัญชนะและโดยอรรถ]

เรื่องภิกษุอาคันตุกะ

อาคนตุภิกษุขวตถุ.

อาคนตุภิกษุขวตถุ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้จรมมา (มยา อันข้าพเจ้า วุจเจเต จะกล่าว).

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในพระเชตวัน ทรงปรารภพวกภิกษุอาคันตุกะ ตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า “กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาเย” เป็นต้น.

“กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาเยติ อิมํ ธมฺมเทสนํ สุตถา เขตวเน วิหรนฺโต อาคนตุภิกษุ อารพฺภ กเถสิ.

สตุถา อ.พระศาสดา วิหรนฺโต เมื่อประทับอยู่ เขตวเน ในพระวิหารชื่อว่าเชตวัน อารพฺภ ทรงปรารภ อาคนตุภิกษุ ซึ่งภิกษุผู้จรมมา ท. กเถสิ ตรัสแล้ว อิมํ ธมฺมเทสนํ ซึ่งพระธรรมเทศนา นี้ กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาเยติ ว่า กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาเย ดังนี้ เป็นต้น.

ดังได้ทราบมาว่า ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป จำพรรษาอยู่ในแคว้นโกศล ออกพรรษาแล้วปรึกษากันว่า “จักเฝ้าพระศาสดา” จึงไปยังพระเชตวัน ถวายบังคมพระศาสดาแล้วนั่งอยู่ ณ ที่สุดแห่งหนึ่ง.

โกสลรฏฺเฐ กิร ปญฺจสตา ภิกษุ วสฺสํ วสิตฺวา วุตถวสฺสา “สตถารํ ปสฺสิสฺสามาติ เขตวนํ คนฺตวา สตถารํ วณฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิสฺสุ.

กิร ได้ยินว่า ภิกษุ อ.ภิกษุ ท. ปญฺจสตา ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ วสิตฺวา อยู่แล้ว วสฺสํ ตลอดพรรษา โกสลรฏฺเฐ ในแคว้นชื่อว่าโกศล วุตถวสฺสา ผู้อยู่จำแล้วตลอดพรรษา (มนฺเตตฺวา ปรึกษากันแล้ว) อิติ ว่า (มยํ อ.เรา ท.) ปสฺสิสฺสาม จักเฝ้า สตถารํ ซึ่งพระศาสดา อิติ ดังนี้ คนฺตวา ไปแล้ว เขตวนํ สู่พระวิหารชื่อว่าเชตวัน วณฺทิตฺวา ถวายบังคมแล้ว สตถารํ ซึ่งพระศาสดา นิสีทิสฺสุ นั่งแล้ว เอกมนฺตํ ณ ที่สุดส่วนข้างหนึ่ง.

พระศาสดาทรงพิจารณาธรรม อันเป็นปฏิปักษ์แก่จริยาของพวกเธอ เมื่อจะทรงแสดงธรรม ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า :-

สตถา เตสํ จริยปฏิปทํ นิสამตฺวา ธมฺมํ เทเสนฺโต อีมา คาคา อภาสิ

* [“กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาย ฯเปฯ เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ.”]*

สตถา อ.พระศาสดา นิสามตฺวา ทรงพิจารณาแล้ว (ธมฺมํ ซึ่งธรรม) จริยปฏิปทํ อันเป็น ปฏิปักษ์ต่อความประพฤติ เตสํ (ภิกขุณฺ) (แห่งภิกษุ ท.) เหล่านั้น เทเสนฺโต เมื่อทรงแสดง ธมฺมํ ซึ่งธรรม อภาสิ ได้ตรัสแล้ว อีมา คาคา ซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้ อิติ ว่า

“บัณฑิตละธรรมดำแล้ว ออกจากอาลัย อาศัยธรรมอันหาอาลัยมิได้แล้ว
ควรเจริญธรรมขาว ประชาชนยินดีได้ยากในวิเวกใด

* “กณ्हํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกกํ ภาเวถ ปณฺธิโต
โอกา อโนกมาคฺคม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ,

(ภิกษุ อ.ภิกษุ) ปณฺธิโต ผู้เป็นบัณฑิต วิปฺปหาย ละขาดแล้ว ธมฺมํ ซึ่งธรรม กณ्हํ อันดำ (นิขมิตฺวา ออกไปแล้ว) โอกา จากอาลัย อาคฺคม อาศัยแล้ว (ธมฺมํ ซึ่งธรรม) อโนกํ อันมีอาลัย หามิได้ (ธมฺมํ ยังธรรม) สุกกํ อันขาว ภาเวถ พึงให้เจริญ (อิมํ สดฺเตหิ) ทูรมํ อ.อัน- (อันสัตว์ ท. เหล่านี้) -ยินดีได้โดยยาก ยตฺถ วิเวเก ในวิเวก ใด

ละกามทั้งหลายแล้ว หมดความกังวล พึงปรารถนาความยินดียิ่งในวิเวกนั้น

ตตฺตาริทธิมิจฺเจยฺย หิตฺวา กามํ อภิณฺจโน,

(ภิกษุ อ.ภิกษุ) ปณฺธิโต ผู้เป็นบัณฑิต หิตฺวา ละแล้ว กามํ ซึ่งกาม ท. อภิณฺจโน เป็นผู้มึกละสชาติเป็นเครื่องกังวลหามิได้ (หุตฺวา เป็น) อิจฺเจยฺย พึงปรารถนา อภิรฺติ ซึ่งความยินดียิ่ง ตตฺต (วิเวเก) (ในวิเวก) นั้น,

บัณฑิตควรทำตนให้ผ่องแผ้วจากเครื่องเศร้าหมอง.

ปริโยทเปยฺย อุตฺตานํ จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺธิโต.

(ภิกษุ อ.ภิกษุ) ปณฺธิโต ผู้เป็นบัณฑิต อุตฺตานํ ยังตน ปริโยทเปยฺย พึงให้ผ่องแผ้ว จิตฺตเกฺลเสหิ จากนิรโทษเป็นธรรมชาติยังจิตให้เศร้าหมอง ท.,

ชนเหล่าใด อบรมจิตดีแล้วโดยชอบ ในองค์ธรรมแห่งความตรัสรู้,

เยสั สมโพธิยงกุเส

สมมา จิตตํ สุภาวิตํ,

จิตตํ อ.จิต เยสั (ชนานํ) (ของชน ท.) เหล่าใด เยสั (ชนานํ) (อันชน ท.) เหล่าใด สุภาวิตํ ให้เจริญดีแล้ว สมมา โดยชอบ สมโพธิยงกุเส ในองค์แห่งธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้พร้อม ท.,

(และ) ชนเหล่าใด ไม่ถือมั่น ยินดีในการละเลิกความถือมั่น,

อาทานปฏินิสสัคเค

อนุปาทาย เย รตา,

เย (ชนา) (อ.ชน ท.) เหล่าใด อนุปาทาย ไม่ยึดมั่นแล้ว รตา ยินดีแล้ว อาทานปฏินิสสัคเค ในการสละคืนซึ่งความถือมั่น,

ชนเหล่านั้น ๆ เป็นพระชีณาสพ รุ่งเรือง ดับสนิทแล้วในโลก.

ชีณาสวา ชุตินฺโต

เต โลเก ปรีนิพพุตาติ. *

เต (ชนา) (อ.ชน ท.) เหล่านั้น ชีณาสวา ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ชุตินฺโต ผู้มีความรุ่งเรือง ปรีนิพพุตา ปรีนิพพานแล้ว โลเก ในโลก อติ ดังนี้.

[แก้อรธ]

บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า กณฺหํ รมํ ความว่า ละ คือ สละ อกุศลธรรม ต่างโดยเป็น กายทุจริตเป็นต้น.

สองบทว่า สุกกํ ภาเวถ ความว่า ภิกษุผู้เป็นบัณฑิตควรเจริญธรรมขาว ต่างโดยเป็นกายสุจริตเป็นต้น ตั้งแต่อกบวชจนถึงอรหัตตมรรค.

เจริญอย่างไร ? คือ ออกจากอาลัย ปราภธรรมอันหาอาลัยมิได้.

อธิบายว่า ธรรมเป็นเหตุให้อาลัย ตรัสเรียกว่า โอกะ, ธรรมเป็นเหตุให้ไม่มีอาลัย ตรัสเรียกว่า โอนกะ. บัณฑิตออกจากธรรมเป็นเหตุให้อาลัยแล้ว เจาะจง คือ ปราภ พระนิพพาน กล่าวคือธรรมเป็นเหตุไม่มีอาลัย เมื่อปราภนาพระนิพพานนั้น ควรเจริญธรรมขาว.

บาทพระคาถาว่า ตตฺตารกิตฺติมิจฺเจย ความว่า พึงปราภนา ความยินดียิ่ง ในวิเวก ที่นับว่าเป็น ธรรมอันไม่มีอาลัย คือ พระนิพพาน ซึ่งสัตว์เหล่านั้นอภิมยได้โดยยาก.

สองบทว่า **หิตฺวา** **กาเม** ความว่า ละวัตถุกำและกิเลสกำแล้ว เป็นผู้หมดความกังวล พึงปรารถนาความยินดียิ่งในวิเวก.

บทว่า **จิตฺตเกฺลเสหิ** ความว่า พึงทำตนให้ขาวผ่อง คือให้บริสุทธิ์ จากนิรณ ๕.

บทว่า **สมโพธิยงฺเคสุ** ได้แก่ ในธรรมเป็นองค์เครื่องตรัสรู้.

บาทพระคาถาว่า **สมมา จิตฺตํ สุภาวิตํ** ความว่า (ชนเหล่าใด) อบรม คือ เจริญจิต ด้วยดีแล้ว ตามเหตุ คือตามนัย.

บาทพระคาถาว่า **อาทานปฏินิสฺสคฺเค** ความว่า ความยึดถือ ตรัสเรียกว่า ความถือมั่น, ชนเหล่าใด ไม่ถืออะไร ๆ ด้วยอุปาทาน ๔ ยินดีแล้ว ในการไม่ถือมั่น กล่าวคือการเลิกละความยึดถือนั้น.

บทว่า **ชุตินฺนโต** ความว่า ผู้มีอานุภาพ คือ ผู้ยังธรรมต่างชั้นเป็นต้น ให้รุ่งเรืองแล้วดำรงมั่นอยู่ ด้วยแสงสว่างคืออรหัตตมคฺคญาณ (ญาณในอรหัตตมคฺคจิตตูปบาท, ญาณที่ประกอบด้วยอรหัตตมรรค).

สองบทว่า **เต โลเก** เป็นต้น ความว่า ชนเหล่านั้น ชื่อว่า ดับสนิทแล้ว ในโลกคือชั้นเป็นต้นนี้ คือปรินิพพานแล้ว ด้วยปรินิพพาน ๒ อย่าง คือ ด้วยปรินิพพาน ที่ชื่อว่า สอุปาทิเสส เพราะกิเลสวัฏ อันตนให้สิ้นไปแล้ว ตั้งแต่เวลาที่บรรลुพระอรหัต และด้วยปรินิพพาน ที่ชื่อว่า อนุปาติเสส เพราะชั้นวัฏอัน ตนให้สิ้นไปแล้ว ด้วยดับจรมิจิต คือถึงความมีบัญญัติมิได้ ดังประทีปหาเชื้อมิได้ ฉะนั้น.

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุยผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

เทศนาวสานเ พหุ โสตาปัตติผลาทีนิ ปาปุณิสฺสตี

เทศนาวสานเ ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งเทศนา **พหุ (ชนา)** (อ.ชน ท.) ผู้มาก **ปาปุณิสฺ** บรรลุแล้ว (**อริยผลานิ** ซึ่งอริยผล ท.) **โสตาปัตติผลาทีนิ** มีโสดาปัตติผลเป็นต้น **อิติ** ดังนี้แล.

เรื่องภิกษุอาคันตุกะ จบ.

อาคนตุภิกษุวตฺถุ.

อาคนตุภิกษุวตฺถุ อ.เรื่องแห่งภิกษุผู้จรมมา (**นิฏฺฐิตํ** จบแล้ว).

๕. อ่าน สวด พุท บาลี

[ฝึกอ่าน สวด พุท บาลี ในเรื่อง ให้ถูกอักขระวิธี สำเนียง ทำนอง]

อาคนตุกภิกขุวตถุ.

“กณ्हํ ฌมฺมํ วิปฺปหายาติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตถา เชตวเน วิหรนฺโต อาคนตุกภิกขุ อารพฺภ กเถสิ.

โกสลธมฺมเจ กิร ปณฺจสตา ภิกขุ วสฺสํ วสิตฺวา วุตถวสฺสา “สตถารํ ปสฺสิสฺสามาติ เชตวนํ คนฺตฺวา สตถารํ วณฺทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ. สตถา เตสํ จริยปฏฺธิปทํ นิสามะตฺวา ฌมฺมํ เทเสนฺโต อีมา คาถา อภาสิ

“กณ्हํ ฌมฺมํ วิปฺปหา
โอกา อโนกมาคมม
ตตฺราภิริตฺมิจฺเจย
ปริโยทเพยฺย อุตฺตานํ
เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ
อาทานปฏฺธินฺตฺสคฺเค
ชีณาสฺวา ชุตฺตมฺนฺโต

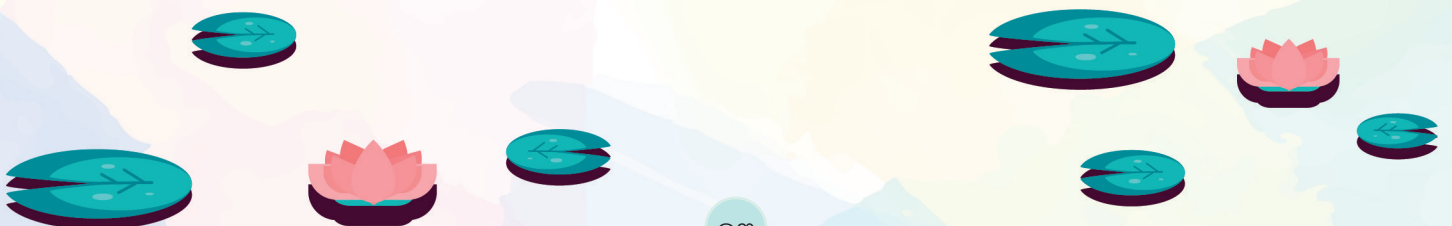
สูกํ ภาเวถ ปณฺธิโต
วิเวเก ยตถ ทูรํ,
หิตฺวา กาเม อภิณฺจโน,
จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺธิโต.
สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิทํ,
อนุปาทาย เย รตา,
เต โลเก ปรีนิพฺพุตาติ.

ตตถ “กณ्हํ ฌมฺมนฺติ กายทฺถจฺริตาทีเภาทํ อุกฺสธมฺมํ วิปฺปหา ยหิตฺวา. สูกํ ภาเวถาติ ปณฺธิโต ภิกขุ อภินิภฺขมนฺโต ปฏฺฐาย ยาว อรหตฺตมคฺคา กายสุจฺริตาทีเภาทํ สูกํ ฌมฺมํ ภาเวยฺย. กถํ? โอกา อโนกมาคมฺมาติ โอกํ วุจฺจติ อาลโย, อโนกํ วุจฺจติ อนาลโย, อาลยโต นิภฺขมิตฺวา อนาลยสงฺขาตํ นิพฺพานํ ปฏฺิจฺจ อารพฺภ ตํ ปตฺถยมาโน ภาเวยฺยาติ อตฺถโ. ตตฺราภิริตฺมิจฺเจยฺยาติ ยสฺมี อนาลยสงฺขาเต วิเวเก นิพฺพาเน อิมฺเห สตฺเตหิ ทูรํ, ตตฺร อภิริตฺมิจฺเจยฺย. หิตฺวา กาเมติ วตฺถุกามกฺกิลเสกาเม หิตฺวา อภิณฺจโน หุตฺวา วิเวเก อภิริตฺมิจฺเจยฺยาติ อตฺถโ.

จิตตเกสเสหิตี ปญจนิวรณเหติ อตตานํ โวหาเปยฺย ปริโสธเยยฺยาติ อตฺถโ. สมโพธิยงฺเคสฺสูติ โพชฌงฺเคสฺ.
สมมา จิตฺตํ สุภาวิตฺตฺตํ เหตุํ นนฺย จิตฺตํ สุญฺญํ ภาวิตฺตํ วฑฺฒิตฺตํ. อาทาน-ปฏินิสฺสคฺเคติ อาทานํ
วุจฺจติ คหณํ, ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคสงฺขาเต อคฺคหณํ จตฺตฺติ อฺปาทานเหติ กิณฺจิ อณฺุปาทยิตฺวา ยํ รตฺตาติ
อตฺถโ. ชฺติมนฺโตติ อานุกาเวนฺโต อรหตฺตมคฺคญาณชฺติยา ชนฺธาติเกเท ธมฺเม โชเตตฺวา จิตฺตาติ อตฺถโ.
เต โลเกติ เต อิมสฺมี ชนฺธาติโลเก ปรีนิพฺพุตา นาม “อรหตฺตปฺปตฺติโต ปญฺจาย กิเลสวณฺณสฺส
เชปิตตฺตา สอฺปาทิสฺเสน, จริมฺจิตฺตนิโรธํ ชนฺธวณฺณสฺส เชปิตตฺตา อณฺุปาทิสฺเสน จาติ ทวีหิ
ปรีนิพฺพาเนหิ ปรีนิพฺพุตา อณฺุปาทาโน วีย ปทึโป อปณฺณตฺติกาวั คตฺตาติ อตฺถโ.

เทสนาวसानํ พหุ โสตาปตฺติผลาทีนํ ปาปฺณีสฺสูติ

อาคนฺตุกฺกิกฺขวตฺถุ.

๖. ฝึกทำปัญหา

[ปัญหาเก่า (บาลีสันามหลวง) - ปัญหาใหม่ (แบบฝึกหัด)]

จงแปลประโยคต่อไปนี้ โดยพยัญชนะ ให้ถูกต้อง

๑. อาคนตุกภิกขุขุดตุ. “กณ्हํ ฌมฺมํ วิปฺปหายาติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตถา เขตฺวเน วิหรนฺโต
อาคนตุกภิกขุ อารพฺภ กเถสิ. โกสฺสธมฺมเจ กิร ปญฺจสตา ภิกขุ วสฺสํ วสฺสิตฺวา วุตฺตวสฺสา “สตถารํ
ปสฺสิสฺสสามาติ เขตฺวณํ คนฺตฺวา สตถารํ วณฺทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิสฺสุ. สตถา เตสํ จริยปฏฺธิปฏฺขํ
นินฺสาเมตฺวา ฌมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถา อภาสิ

จงแปลประโยคต่อไปนี้ โดยอรรถ ให้ถูกต้อง

๒.	“กณ्हํ ฌมฺมํ วิปฺปหา	สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต
	โอกา อโนกมาคมม	วิเวเก ยตถ ทูรมํ,
	ตตฺตารกิริติมิจฺเจย	หิตฺวา กาเม อภิณฺจโน,
	ปรีโยทเปยฺย อุตฺตานํ	จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺฑิโต.